

Výročná správa 2007

**Priatelia
Zeme
CEPA**

„Nie sú jediní, čo pozerajú na prsty politickým a ekonomickým elitám, oni si však vyberajú zložité a mediálne neatraktívne oblasti, ktoré vyžadujú prácne rozbory a vzdorujú zjednodušeniu. Dohliadajú na férovosť spravovania vzácnych zdrojov a férovosť nášho vzťahu k prírode s vedomím, že na nich svetlá rámp nezasvietia a za ich neúplatnosť ich nečaká verejné uznanie. Vážim si, ako sa snažia, aby sa do spravovania verejných vecí, do vytvárania stratégií zlepšovania života obcí aj jednotlivcov zapájali čo najviac tí, ktorých sa to priamo týka. Obdivujem ich guráž búriť sa voči vychyteným názorom a žiadať dôkazy tam, kde sa iní uspokojia s pohodlným rečením. Ak hľadáte vhodný príklad pre porozumenie slova integrita, sú ním Priatelia Zeme-CEPA.“

Zuzana Kusá
sociologička

Sídlo Priateľov Zeme-CEPA na Ponickéj Hute

Smerom k spoločenskej spravodlivosti
Verejný záujem verzus verejné financie

Činnosť Priateľov Zeme-CEPA

■ Výročné stretnutie v Banskej Bystrici, január 2008

■ Program Verejný záujem verzus verejné financie

Sme presvedčení, že predpokladom k spravodlivému a dlhodobému udržateľnému ekonomickému systému je efektívne a zmysuplné hospodárenie s verejnými financiami. Naše aktivity v rámci tohto programu smerujú k tomu, aby sa verejné financie využívali na ochranu a zveľaďovanie životného prostredia a zvyšovanie kvality života ľudí.

Projekt Medzinárodné finančné inštitúcie

Slovenská ekonomika a vládna hospodárska politika je pod silným vplyvom medzinárodných finančných inštitúcií. Jej veľkým problémom (a súčasne aj problémom globalizovanej ekonomiky) je jednostranná orientácia na ekonomický rast vyjadrený hrubým domácim produktom (HDP). V roku 2007 sme sa preto okrem sledovania činnosti medzinárodných verejných finančných inštitúcií venovali aj otváraniu diskusie o alternatívnych indikátoroch udržateľného rozvoja.

■ Medzinárodné stretnutie kampanierov Priateľov Zeme o finančných inštitúciách v uruguajskom Montevideu, marec 2007

Podarilo sa n m zos ladit  zámery našej organizácie s cieľmi a aktivitami medzinárodnej siete CEE Bankwatch Network, ktor  prijala náš zámer venovať sa kritike politiky zameranej na ekonomick  rast a altern tvam k HDP. Vytvorili sme tak predpoklad k širšej medzinárodnej spolupraci, ktor  nadviaže na našu  vodn  št diu na t tu t mu (pozri Projekt Kvalita života).

■ Zo stáže nášho koordinátora v Par guaji o sociálnych vplyvoch medzinárodných investici , apríl 2007

Projekt Fondy E 

V roku 2007 sme sa sústredili najmä na zdokonalenie opatreni na ochranu rozhodovania o fondoch E  pred zneužívanim, monitoring využívania a rozhodovania o štrukturálnych fondoch, presadenie nového systému výberu zástupcov mimovl dnnych organizácií (MVO) v monitorovaci  výboroch a ovplyvnenie záverečnej fázy programovania fondov E . Podporovali sme návrh tzv. komplexného prístupupre financovanie horizontálnej priority Marginalizované r mske komunity zo štrukturálnych fondov, ktor  pripravil úrad splnomocnenkyne vlády pre r mske komunity. Podarilo sa n m:

- presadiť nami navrhnut  opatrenia na ochranu rozhodovania o fondoch E  pred zneužívanim do metodických pokynov Ministerstva výstavby a region lnego rozvoja,
- presadiť prijatie nášho návrhu mechanizmu nominaci  zástupcov MVO do monitorovaci  výborov pre jednotliv  operačné programy kľúčovymi platformami MVO a Radou vlády pre MVO,
- presadiť niektor  zmeny v programovaci  dokumentoch, o ktor  sme sa zasadzovali v uplynulých 2 rokoch,
- vyvolať značn  mediálnu odozvu na naše pr padov  št diu (o vodárenskom projekte v Košiciach a privatizácii vodárenských spoločnosti ) a návrhy na zabránenie neefektivnemu čerpaniu fondov E .

Projekt Korporácie

Našim dlhodobým záujmom je podriaďit  pôsobenie korporaci  záväzným pravidlám, ktor   inne zabraňujú deštrukcii prostredia, zamedzujú plyvanie verejnými zdrojmi a neohrozujú verejn  záujem. V roku 2007 sme vzhľadom na nedostatok kapacit utlmili činnosť v tejto oblasti a súvisiace aktivity sme presunuli do iných projektov (napr. Fondy E ).

■ Program Smerom k udržateľnému rozvoju

Pod pojmom udržateľný rozvoj chápeme najmä posilňovanie ekonomickej nezávislosti regiónov pri dôslednom rešpektovaní ich prírodných limitov a spoločenských potrieb. V praxi to znamená citlivé a zároveň efektívne využívanie lokálnych zdrojov na uspokojovanie lokálnych potrieb, obmedzovanie závislosti na dovoze potravín, výrobkov a služieb, rozvoj zmysluplných pracovných príležitostí a diverzifikáciu ekonomických aktivít na vidieku. Vzhľadom na mieru globalizácie ekonomiky, ktorá je založená na koncentrácii, centralizácii a komercionalizácii hospodárskych aktivít, nemožno očakávať okamžité zmeny. Našou snahou je preto pripravovať podmienky na uplatňovanie alternatívnych prístupov vo vybraných sektoroch a oblastiach a podporovať pilotné projekty, ktoré spĺňajú kritériá udržateľného rozvoja.

Projekt Vidiecke regióny

Cieľovým regiónom, na ktorý sa sústreďujú aktivity tohto projektu, je oblasť Poľany. Tvorí ho územie štyroch mikroregiónov (Podpoľanie, Severné Podpoľanie, Rentár a Čierny Hron) zasahujúcich do Chránenej krajinej oblasti (CHKO) Poľana.

■ Hriňovské políčka v Mikroregióne Podpoľanie

V roku 2007 sme začali pripravovať Plán starostlivosti o CHKO Poľana, ktorý bude kľúčovým dokumentom pre ochranu prírody a rozvoj územia CHKO. Plán bude obsahovať aj návrh zonácie, ktorý stanoví mieru ochrany a limity pre hospodárenie v jednotlivých častiach tohto územia. Podarilo sa nám zabezpečiť financie na prípravu plánu aj kvalitných odborníkov a podpísali sme memorandum o spolupráci s Ústredím štátnej ochrany prírody. To vytvára predpoklady na to, aby bol výsledný dokument schválený Ministerstvom životného prostredia a stal sa záväzným. Do konca roka sme vypracovali návrh analytickej časti a zabezpečili sme dobrú informovanosť všetkých dotknutých subjektov prostredníctvom špeciálnej webovej stránky.

Pre Mikroregión Podpoľanie sme rozpracovali návrh efektívneho systému koordinácie pomoci zo štrukturálnych fondov. Na príprave pilotného servisného centra pre tento mikroregión s nami spolupracovalo Európske centrum Západného Walesu, ktorý je súčasťou samosprávy v kraji Carmarthenshire vo Walese. Zámer získal podporu všetkých 16 obcí a 2 miest mikroregiónu aj Úradu Banskobystrického samosprávneho kraja. Pre predstaviteľov samospráv a MVO

■ Lúka pri Čačíne, Mikroregión Severné Podpoľanie

z mikroregiónu sme zorganizovali dve exkurzie do Západného Walesu a na Strednú Moravu. Vypracovali sme návrh funkcií, organizačnej štruktúry a možností financovania servisného centra a v decembri sme vedeniu mikroregiónu odovzdali štúdiu uskutočniteľnosti pre tento zámer. Predpokladáme, že servisné centrum začne fungovať v druhej polovici roka 2008

Projekt Energia a klíma

Klimatické zmeny súvisia najmä s energetickou politikou. Preto sa snažíme ovplyvniť nastavenie verejných financií na národnej úrovni tak, aby ich čerpanie podporovalo udržateľné využívanie obnoviteľných zdrojov energie a motivovalo k znižovaniu energetickej náročnosti. Stále väčšiu pozornosť však venujeme energetike na regionálnej úrovni a tiež na osvetu v oblasti klimatických zmien.

Pre samosprávy Mikroregiónu Podpoľanie sme vypracovali energetickú koncepciu, ktorá vytvára predpoklady pre zvýšenie jeho energetickej nezávislosti, rozvoj udržateľnej regionálnej energetiky a realizáciu zmysluplných lokálnych projektov. Predtým sme spolupracovali s Energetickým centrom Bratislava na príprave podobnej koncepcie pre okres Veľký Krtíš.

V spolupráci s ďalšími slovenskými MVO sme vypracovali návrh zásad udržateľného využívania biomasy, ktorý sa stal spoločným pozičným dokumentom MVO, ktoré sa na Slovensku zaoberajú energetikou. Dokument sme poskytli aj našim partnerom v medzinárodnej sieti AGREE-NET, ktorej cieľom je podporovať lepšie využívanie obnoviteľných zdrojov energie v Európe.

V rámci trilaterálneho rakúsko-česko-slovenského projektu „Dajme šancu Slnku“ pripravujeme rozšírenie medzinárodnej Klimatickej Aliancie o samosprávy a školy na Slovensku. Zorganizovali sme 30 seminárov o klimatických zmenách pre takmer 600 pedagógov, pracovníkov verejnej správy a osvetárov. Výsledkom je prijatie 27 škôl do Klimatickej Aliancie a záujem 5 samospráv o vstup do tohto medzinárodného združenia.

■ Predstavitelky ZŠ a SŠ s certifikátmi o vstupe do Klimatickej Aliancie

Projekt Kvalita života

Na meranie životnej úrovne ľudí v súčasnosti neexistuje jednotná metodika a pri formulovaní verejných politík (vrátane určovania pravidiel pre využívanie verejných financií) sa obyčajne tento problém obchádza. V praxi sa často ako kritériá na posudzovanie zdravia ekonomiky používajú nevhodné a nedostatočné indikátory. Zo strany politikov a médií sa hospodársky rast meraný rastom HDP stotožňuje so zvyšovaním kvality života. Rast tohto ukazovateľa však nehovorí takmer nič o životných podmienkach ľudí a kvalite ich života. Preto sme v roku 2007 otvorili diskusiu na tému kvality života a indikátorov na jej meranie. V spolupráci s Nadáciou Friedricha Eberta sme vypracovali vstupnú štúdiu o limitoch ekonomického rastu a indikátoroch blahobytu, ktorú sme podrobili kvalitnej odbornej oponentúre. Kritické pripomienky panelu expertov sme zohľadnili pri príprave ďalších krokov v budúcom roku.

■ Program Smerom k spoločenskej spravodlivosti

Súčasná globalizovaná ekonomika s dominantným postavením súkromných korporácií prináša prehlbovanie ekonomických a sociálnych nerovnosti medzi skupinami obyvateľstva aj regiónmi. Trh nie je schopný riešiť tieto nerovnosti. Nemôže byť preto rozhodujúcim faktorom pri určovaní spoločenského postavenia ľudí a je potrebné regulovať ho. Každý človek má bez akéhokoľvek podmieňovania právo na dôstojný život a seberealizáciu. V tomto programe sa snažíme o uplatňovanie tejto zásady a jej presadenie vo verejných politikách.

Projekt Chudoba

Chudobu považujeme za jeden z najpálčivejších spoločenských problémov na Slovensku. Sme presvedčení, že o životnej úrovni spoločnosti vypovedá oveľa viac situácia jej znevýhodnených skupín a väčšiny než materiálny blahobyt elity. Preto sme sa stali zakladajúcim členom Slovenskej siete proti chudobe, ktorej poslaním je združovať organizácie zamerané na ľudí ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením, zlepšovať postavenie chudobných, posilňovať ich samostatnosť a obhajovať ich práva. Náš koordinátor sa stal predsedom tejto siete, ktorá bola v novembri 2007 prijatá do aj do vplyvnej Európskej siete proti chudobe.

Podarilo sa nám vytvoriť silný a dobre koordinovaný autorský tím na vypracovanie Knihy o chudobe na Slovensku. Kniha, ktorú sme vydali v novembri 2007, je prvá svojho druhu na Slovensku a pritiahla veľkú pozornosť médií aj odbornej verejnosti.

Projekt Rómovia

Jadrom tohto projektu je pomoc obyvateľom segregovanej rómskej osady Lešť, ktorá sa nachádza na pomedzí obcí Poniky a Dúbravica. V roku 2007 sme sa zamerali na rozvoj životných zručností mládeže a žien a rozvoj muzikality talentovaných rómskych detí.

S našou podporou deti z Lešte absolvovali 10 úspešných verejných vystúpení, buď samostatných alebo s inými rómskymi hudobníkmi (napríklad spoločný koncert s českou hudobníčkou Iduu Kellarovou). Založili si súbor Bengale Čháve, s ktorým nacvičili vlastný divadelno-hudobný program o histórii Rómov. Na tieto aktivity deti prvýkrát samostatne získali grant na výrobu kostýmov.

■ Dievčatá z osady Lešť na vystúpení s Iduu Kellarovou v Hronseku, júl 2007

Neformálne vyučovanie detí sa riadi podľa individuálnych plánov, ktoré sa netýkajú iba hudobného, ale aj osobnostného rozvoja. Za minulý rok sa zlepšili životné zručnosti aj sebavedomie týchto detí. Tri dievčatá úspešne ukončili základnú školu a dve pokračujú v štúdiu na strednej škole, čo je v histórii ZŠ Poniky ojedinelé (škola pripravuje aj zavedenie špeciálneho integračného programu). V priebehu roka sa sformovala aj skupina aktívnych matiek, ktoré začali podporovať záujmy svojich detí a z niekoľkých sa stávajú dobré organizátorky.

V spolupráci s Ústavom romologických štúdií Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre sme organizovali stáže pre 34 študentov, ktorí sa zapojili do výskumných prác v regióne Poľana aj našich praktických aktivít v osade Lešť. Viacerí z nich prejavili záujem aj o ďalšiu spoluprácu na tomto projekte.

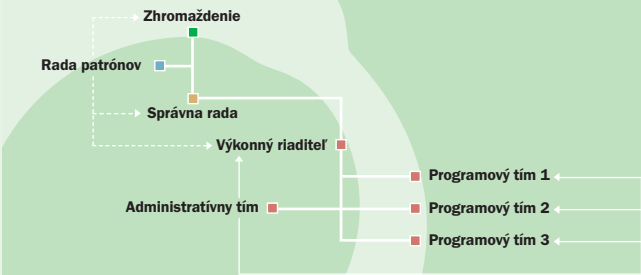
■ O migrácii Rómov v altánku na Ponickej Hute, október 2007

Sociálna solidarita

Napriek snahe dôchodkových spoločností a časti politických strán prezentovať tzv. dôchodkovú reformu ako riešenie neudržateľného stavu priebežného systému dôchodkového zabezpečenia, existujú dostatočné dôvody domnievať sa, že privatizácia dôchodkového systému problémy nevyrieši, ale naopak – mnohé spôsobí. Sprivatizovaný systém je drahší, chýba v ňom záruka minimálneho dôchodku, dôchodky nie sú valorizované a aj na základe zahraničných skúseností v ňom reálne hrozí riziko dôchodcovej chudoby u značnej časti obyvateľstva. Našou snahou je predstaviť udržateľný a sociálne prijateľný model dôchodkového systému zohľadňujúci kritériá verejného záujmu.

Vypracovali sme analýzu nedostatkov, rizík a sociálnych dopadov reformy, ktorá sa v roku 2007 stretla s dobrou odozvou médií. Naš koordinátor absolvoval niekoľko prezentácií v Českej republike, kde o výsledky analýzy a zozbierané skúsenosti prejavila záujem partnerská organizácia Trast pro ekonomiku a spoločnosť.

Organizačná štruktúra Priateľov Zeme-CEPA

Personálne zloženie k 30. 1. 2008

Výkonný tím

Juraj Zamkovský
výkonný riaditeľ

Peter Coch
vedúci kancelárie

Ingrid Zibrinová
finančná manažérka

Zdenka Tesárová
účtovníčka

Ivan Lesay
koordinátor CEE Bankwatch
Network v SR

Roman Havlíček
koordinátor projektu

Katka Lukáčová
koordinátorka projektu

Michaela Farkašová
koordinátorka projektu

Michal Zibrin
koordinátor projektu

Miriam Uramová
koordinátorka projektu

Martin Novák
koordinátor projektu

Správna rada

Michal Polák
predseda (žurnalista)

Martina Paulíková
členka (aktivistka)

Eva Kováčechová
členka (advokátka)

Norbert Brázda
člen (správca siete)

Rada patrónov

Zuzana Kusá
sociologička

Eugen Gindl
novinár, spisovateľ
a scenárista

Daniel Pastirčák
kazateľ, spisovateľ
a výtvarník

■ Tím Priateľov Zeme-CEPA

Členstvo Priateľov Zeme-CEPA k 30. 1. 2008

Registrovaní riadni členovia/členovia bez hlasovacieho práva	25/209
Finanční podporovatelia (odhad FO bez riadnych členov platiacich členské)	32
Členovia výkonného tímu (bez externých odborníkov)	11
Aktívni dobrovoľníci	29

Inštitucionálny rozvoj

Rozvoj organizácie od roku 2004 nás viedol k novelizácii stanov. Prijali sme pružnejší spôsob rozhodovania Zhromaždenia aj Správnej rady a rozšírili sme pôsobnosť združenia. Pre zjednodušenie postupu v opakujúcich sa situáciách (napr. pri príprave projektov a rozpočtov, využívaní technického vybavenia, rozhodovaní o spolupráci s partnermi, atď.) sme prijali viaceré interné smernice.

Zdokonalili sme systém finančného manažmentu, ktorý umožňuje priebežné sledovanie výdavkov a príjmov. Nepodarilo sa nám však znížiť značnú závislosť na grantových príjmoch, aj keď sme čiastočne diverzifikovali zdroje grantov a rozšírili sme spoluprácu so strategickými donormi.

V pracovnom pláne na rok 2007 sme zmenili štruktúru programov a projektov. Iniciatívy, na výkon ktorých sme nemali dostatok kapacít, sme utlmili alebo sme ich integrovali do iných projektov (napr. projekt Korporácie).

■ *Marián Geišberg pre Priateľov Zeme v Hronseku, máj 2007*

Aby sme čo najlepšie využili vlastné kapacity a s cieľom maximalizovať efekt z činnosti, sa snažíme viaceré aktivity čo najviac koncentrovať do cieľového regiónu Poľana. To si vyžaduje aj lepšiu vzájomnú súčinnosť projektových koordinátorov (napr. príprava programu starostlivosti o CHKO Poľana, príprava servisného centra a energetickej koncepcie pre MR Podpoľanie, rómske aktivity v Severnom Podpoľaní, atď.). Tento prístup začal už v roku 2007 prinášať výsledky a naša pozícia v tomto regióne sa výrazne posilnila.

V niektorých prípadoch sa nám podarilo rozšíriť programové portfólio vďaka spolupráci s inými organizáciami a zapojeniu nových ľudí (napr. klimatický projekt, príprava knihy o chudo-

be, štúdie o ekonomickom raste, príprava programu starostlivosti o CHKO Poľana, atď.).

S členmi a sympatizantmi pravidelne komunikujeme prostredníctvom nášho elektronického dvojmesačníka, webovej stránky a emailovej korešpondencie. Zlepšili sme spoluprácu s patrónmi a zapojili sme ich do našich aktivít. Pravidelnou aktualizáciou webovej stránky sme udržali jej vysokú návštevnosť. Veľké množstvo podujatí pre verejnosť pomohlo zlepšiť kredit našej organizácie, najmä v oblasti Poľany.

■ *Ida Kelarová v klube Priateľov Zeme-CEPA v Hronseku, júl 2007*

V mediálnej práci sme udržali vysoký štandard z predchádzajúceho roku. Dobrá súčinnosť medzi projektovými koordinátormi a mediálnym koordinátorom bola základom dobrej mediálnej prezentácie organizácie v priebehu roka 2007.

■ *Večerná rozprava o spravodlivom obchode v Červenom Raku v Banskej Bystrici, marec 2007*

Příjmy v roku 2007

Položka	SKK
Grantové příjmy	4 350 803,40
Příjem zo živnosti	210 874,00
Iné príjmy (akcie, preplatky)	39 125,00
Úroky	33 257,91
Dary	23 921,50
Členské príspevky	3 285,00
Zostatok z r. 2006	1 543 914,00
Příjmy spolu	6 205 180,81

Výdavky v roku 2007

Položka	SKK
Personálne náklady	3 425 548,51
Réžijné náklady	655 645,00
Cestovné náklady	427 826,60
Náklady na podujatia (aj exkurzie)	161 809,50
Obstaranie majetku (aj techn. zar.)	140 832,60
Služby	77 109,10
Členské do FoEI a FoEE	24 355,00
Výdavky spolu	4 913 126,31

Významné grantové príjmy v roku 2007

Položka	SKK
Európska Komisia – DG Justice	1 007 300,60
CS Mott Foundation	805 439,28
CEE Bankwatch Network	511 198,99
Klimabuendnis Osterreich	482 497,47
Friedrich Ebert Stiftung	470 386,30
AGREEnet (najmä EK – DG TREN)	393 851,00
ProNatura (FoE Switzerland)	196 300,00
Nadácia pre deti Slovenska	131 653,00
Slovensko-český ženský fond	130 000,00

Priatel'ia Zeme-CEPA sú obĉianske združenie, ktorého poslaním je chrániť prírodu a krajinu, presadzovať sociálnu a ekonomickú spravodlivosť, podporovať vyvážený rozvoj regiónov a posilňovať účasť obĉanov na rozhodovaní o veciach verejného záujmu.

Priatel'ia Zeme-CEPA pôsobia na miestnej, regionálnej, národnej i medzinárodnej úrovni. Vyhľadávajú, podporujú a aktivizujú obĉanov a ich skupiny, rozvíjajú zručností a schopností svojich členov, pomáhajú vidieckym samosprávam pripravovať a realizovať projekty, ktoré podporujú trvalo udržateľný rozvoj a vyvíjajú osvetovú, publikačnú, konzultačnú, informačnú a vzdelávaciu činnosť.

■ Sídlo Priatel'ov Zeme-CEPA na Ponickéj Hute

Našími hlavnými partnermi sú organizácie združené v sieťach:

Friends of the Earth International (www.foei.org)

Friends of the Earth Europe (www.foeeurope.org)

Priatel'ia Zeme Slovensko (www.priateliazeme.sk)

CEE Bankwatch Network (www.bankwatch.org)

IFIWatchNet (www.ifivatchnet.org)

AGREE-NET (www.agreenet.info)

SF Team for Sustainable Future

Slovenská sieť proti chudobe

Priatel'ia Zeme-CEPA

sídlo:

Ponická Huta 65, 976 33 Poniky

tel/fax: 048/ 419 3718, 419 3719

pobočky:

Komenského 21

974 01 Banská Bystrica

tel/fax: 048/ 412 3859

Benediktiho 5, 811 05 Bratislava

tel/fax: 02/ 5244 2104

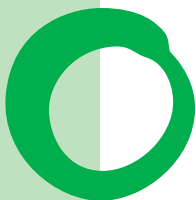
email: cepa@priateliazeme.sk

web: www.priateliazeme.sk/cepa

Bližšie informácie o možnostiach spolupráce získate na adrese:

www.priateliazeme.sk/cepa/spolupraca

číslo účtu: 262 609 8002/1100

**Priatel'ia
Zeme
CEPA**